

Gdy dziecko brzydko pisze.

Pisanie, jako czynność graficzna jest procesem, który angażuje prawidłowe spostrzeganie wzrokowe, sprawność manualną i koordynację wzrokowo- ruchową. Deficyty w tym zakresie powodują obniżoną sprawność grafomotoryczną tzw. dysgrafię. Ocenę poziomu graficznego pisma najlepiej dokonać na podstawie wytworów szkolnych. Zeszyty szkolne odzwierciedlają prawdziwe trudności w technice pisania.

Analizując poziom graficzny należy mieć na uwadze następujące kryteria (wg T. Wróbla):

- kształt liter
- łączenie liter
- pisanie ruchem nieprzerywanym
- zachowanie odpowiednich odstępów między literami i wyrazami
- ogólne wrażenie

Do charakterystycznych objawów zaburzeń sprawności grafomotorycznej u dzieci należy:

- pismo nieczytelne, nieestetyczne; brzydkie, gwałtowne
- błędy proporcjonalności (litery wychodzące poza linie)
- brak melodii kinetycznej pisma (litery pozbawione płynności)
- ogólne wolne tempo pisania
- zeszyty niestaranne, pomazane
- zbyt silny lub zbyt słaby nacisk ołówka (napięcie mięśni)
- częste ścieranie i poprawianie
- dziecko często się męczy i zniechęca
- niechęć do wykonywania wszelkich ćwiczeń graficznych
- ogólna słaba sprawność ruchowa całego ciała a szczególnie mała sprawność motoryczna rąk

Powodem obniżonego poziomu graficznego najczęściej jest:

- nieprawidłowa pozycja ciała
- nieprawidłowy chwyt pisarski
- problem z przetwarzaniem bodźców zmysłowych
- osłabione napięcie mięśniowe
- zaburzenia emocjonalne

Symptomy zaburzeń graficznych:

Zakłócenia funkcji wzrokowych

- mała pomysłowość, "ściąganie" od kolegów
- dzieci nie lubią rysować z pamięci, chętnie kolorują, korzystają z szablonów, kalkują

Duże napięcie mięśniowe

- nadmierne przyciskanie, rysowanie linii grubych, przedzieranie papieru, linie są krzywe
- przedmioty duże gdyż dziecko nie potrafi opanować ruchu

Małe napięcie mięśniowe

- linie nikłe, drżące, niepewne
- przedmioty małe, których wielkość uniemożliwia umieszczenie szczegółów

Dzieci leworęczne

- mają ograniczoną precyzję ruchów, silną męczliwość ręki, nie nadążają za grupą, zamazują pismo, łamią ołówki.
- niepotrzebne przestawianie rąk powoduje nerwice, płacz, ataki złości.

Dzieci z zaburzeniami schematu ciała lub orientacji przestrzennej

- będą przestawiać lub przekreślać rysunek
- czasami poszczególne części ciała nie będą ze sobą powiązane
- proporcje pomiędzy poszczególnymi częściami ciała nie będą zachowane

Zabawa w rysowanie - przykłady ćwiczeń:

- malowanie palcami i całymi dłońmi "Namaluj cokolwiek zechcesz, powiedz mi, gdy obraz będzie skończony"
- ślady- pozostawianie na papierze odcisków dłoni i stóp umoczonych w farbie
- malowanie grubym pędzlem - na dużych arkuszach papieru dzieci kolorem pokrywają papier w dowolny sposób
- obrysowanie dłoni i stóp - przy użyciu narzędzia np. kredy lub ołówka
- obrysowywanie całego ciała - na arkuszu papieru pakunkowego dziecko obrysowuje rodzeństwo lub rodzica
- obrysowywanie przedmiotów - są to kolejne kroki przygotowujące dziecko do samodzielnego rysowania
- rysowanie według gotowych szablonów - czyli wzdłuż ścianek otworów gotowych plastikowych szablonów. Ważne w tej zabawie jest uzyskanie zadowalającego efektu w szybki i łatwy sposób, co silnie motywuje do dalszych zajęć
- zabawa w "mapę"- malowanie wspólnie z rodzicem na dużym arkuszu papieru planu miasta z ulicami, po których będą mogły jeździć samochody zabawki. Kreślenie linii równoległych, zakoli, pętli, prostych schematów rysunkowych.

Przykłady ćwiczeń usprawniających technikę pisania i rysowania:

1. Ćwiczenia ułatwiające opanowanie prawidłowego chwytu i sposobu trzymania ołówka:

- lepienie kulek, wężyków z plasteliny
- wydzieranie drobnych papierków
- rysowanie w płaszczyźnie poziomej; na papierze leżącym na ławce, gdy dziecko stoi, a jego ręka swobodnie zwisa ku dołowi
- rysowanie w płaszczyźnie pionowej: na papierze rozpiętym na ścianie lub tablicy, gdy dziecko stoi, unosząc rękę na wysokość dolnej części twarzy
- stosowanie plastikowych nasadek na narzędzia służące do pisania

2. Ćwiczenia współpracy ręki i oka:

- rysowanie po śladzie, wypełnianie wykropkowanych linii, obwodzenie konturów rysunku
- kalkowanie rysunków przez kalkę techniczną
- obrysowywanie przedmiotów i rysowanie z użyciem szablonów
- zamalowywanie rysunków konturowych
- kreślenie fali i spirali
- zakreskowanie pól liniami pionowymi, poziomymi, ukośnymi, falistymi
- wypełnianie rysunku innymi materiałami np. wydzieranka, plastelina, wata
- wycinanie i wklejanie rysunków

3. Ćwiczenia usprawniające koordynację całego ciała:

- ćwiczenia z zakresu kinezylogii edukacyjnej np.; rysowanie oburącz, leniwa ósemka
- ćwiczenia ruchowe przy muzyce
- ćwiczenia kończyn górnych wg "Metody Dobrego Startu" M. Bogdanowicz
- ćwiczenia ogólnorozwojowe

4. Ćwiczenia wytwarzające nawyki ruchowe związane z kierunkiem pisania (automatyzacja ruchów):

- kreślenie linii z zachowaniem kierunku; linie pionowe z góry na dół, linie poziome od lewej strony do prawej
- rysowanie kół w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara tak jak podczas pisania litery C
- rysowanie szlaczków rozpoczętych od lewej strony

5. Ćwiczenia rozwijające orientację w schemacie ciała i przestrzeni:

- wskazywanie dziecku części ciała i nazywanie ich
- obrysowywanie różnych części ciała i nazywanie ich
- wielokrotne zwracanie się do dziecka z poleceniem np. podaj prawą rękę, podnieś lewą nogę itp.
- wskazywanie przedmiotów na obrazku i określanie ich położenia
- zabawy ruchowe polegające na wykonywaniu poleceń prowadzącego typu: zrób krok do przodu itp.

6. Ćwiczenia kontrolujące i regulujące napięcie mięśniowe rąk:

- zabawy dłońmi w ciepłej wodzie
- kreślenie linii, figur, liter cyfr na tackach z kaszą lub piaskiem
- malowanie palcami
- malowanie za pomocą pędzla do golenia
- modelowanie, wycinanie, wydzieranie
- rysowanie i malowanie w płaszczyźnie pionowej

7. Ćwiczenia ruchowe palców dłoni i nadgarstków:

- ruchy okrężne nadgarstka
- zginanie i prostowanie nadgarstka
- ćwiczenia dłoni i palców wg. "Metody dobrego startu" M. Bogdanowicz
- odciskanie linii papilarnych paluszków, rysowanie kredkami nakładanymi na palce

8. Ćwiczenia relaksacyjne w przerwach podczas ćwiczeń:

- zaciskanie i rozwieranie pięści na przemian, uświadamianie sobie stanu napięcia mięśniowego i rozluźnienia
- zabawy naśladowujące ruchy np. pryskanie wodą, otrząsanie się z wody

Literatura:

1. Bogdanowicz M. *"Lewa ręka rysuje i pisze"*
2. Bogdanowicz M. *"Leworęczność u dzieci"*
3. Bogdanowicz M. *"Metoda Dobrego startu"*
4. Dmochowska Maria- *"Zanim dziecko zacznie pisać"*
5. Burtowy M. *"Przygotowanie dzieci w wieku przedszkolnym do nauki pisania i czytania w szkole"*
6. Mańkowska Izabela *"Kreowanie rozwoju dziecka"*
7. Bogdanowicz, Okrzesik *"Opis i planowanie zajęć wg Metody Ruchu Rozwijającego"*